

drinken en in slaap gevallen. Ook niet dat Dieudonné de hut had verlaten. Toen pas kwam ze weer enigszins tot zichzelf.

— Dieudonné wil me het werk verlichten, bedacht ze terwijl ze het slapende kind reinigde en handig in de draagdoek borg. Ze wilde een verklaring vinden waarom hij er toe was gekomen. Zeker, hij was langzaam aan man van betekenis geworden in het dorp, dat zou niemand ontkennen; hij kon zich een tweede vrouw veroorloven. Woonden niet méér belangrijke mannen van het dorp met meer dan één vrouw? Hoorde het niet bij de welstand er een tweede vrouw bij te nemen om daarmee te onderstrepen dat men een man van gewicht is? Dom dat ze daar nooit eerder bij had stilgestaan; dan was haar de pijnlijke verrassing van deze avond bespaard gebleven.

Daar kwam nog bij dat ze haar jongste kind nog lang niet had gespeend. Al ruim een jaar sinds het kind tegen het einde van het vorige regenseizoen was geboren, had Dieudonné weer bijna als een vrijgezel moeten leven. Niemand buiten dat kind had recht op haar, zelfs de man verloor tijdelijk zijn rechten zo-

lang de vrouw een zogend kind aan haar borst had. Zo wilde het de gewoonte: haar lichaam behoorde toe aan het zogende kind, de kleine had haar innerlijk en uiterlijk een jaar lang in beslag genomen en het zou nóg minstens een jaar bij de moeder blijven. Het sliep aan haar borst, bijna als een stuk van haarzelf. Ze had eten gekookt voor haar man, ze had zijn maaltijd in het woonhuis gezet, maar zodra de nacht viel had ze zich in haar eigen hutje op het achtererf teruggetrokken. Pas wanneer het kind gespeend was, kon ze zich weer tot haar man keren en hem terugwinnen.

— Laat ik ook niet vergeten dat ik al wat ouder word, dacht ze. Soms begint de veldarbeid me zwaar te vallen, ik ben eerder moe dan vroeger en zucht soms onder de hitte van de zon. Dat overkwam me vroeger nooit. Ze begreep dat Dieudonné vastbesloten was en ze voelde dat ze er zich bij neer moest leggen. Er waren nu eenmaal dingen waarvoor vaderlijke gewoonten, zekende het leven. Daarom besloot ze er geen woorden over vuil te maken. Zegf het spreek-

woord niet: Wie het palaver begint, steekt zijn handen tussen de tanden van de leeuw? Welnu, als Dieudonné graag een tweede vrouw in huis wou nemen, dan moest hij het doen. Zij zou zich niet verzetten. Het zou bovendien enkel boze woorden geven en geen resultaat.

Het kon ook zijn dat het samenleven met die andere vrouw heel gezellig werd. Waren er niet voorbeelden voor het grijpen dat de beide vrouwen als trouwe vriendinnen met elkaar omgingen? Ze trokken samen naar het veldje om het onkruid weg te slaan en te verbranden; om gezamenlijk de grond om te woelen met de hak en sorgho te oogsten. Waarom zou het in haar huis anders zijn? Trouwens, zij bleef de éérste, de echte vrouw van het huis, de meesteres. Zij zou haar heer en meester dienen door ook de zorg om deze bijvrouw op zich te nemen.

Dieudonné zich had voorgenoemen. Hij trouwde buiten de kerk om. De dominee kwam een paar keer op bezoek om hem te ver-

manen. Dieudonné wist toch dat hij er als christen geen tweede vrouw bij mocht nemen? Het was hem ook bekend dat hij in dat geval niet langer tot het Avondmaal kon worden toegelaten?

Dieudonné had er zwingend bijgezet: hij wist het allemaal, maar het vormde voor hem geen beletsel de jonge vrouw te trouwen op wie hij zijn zinnen had gezet. De dominee werd telkens vriendelijk ontvangen en Gasipa moest dadelijk een bierkruik aandragen, maar enig resultaat leverden zijn bezoeken niet op. Dieudonné had zijn keus gedaan en wist niet van wijken. Hij begon zelfs met de bouw van een tweede hut op het achtererf, en met wat verborgen weemoed zag Gasipa hoe het bouwwerk groeide.

Toen brak de dag aan dat de tweede vrouw haar intree deed. Ze heette Sekoni en Gasipa had besloten haar met rustige waardigheid te begroeten. Niet nors en onvriendelijk, evenmin al te hartelijk en spontaan. Het was verstandig eerst te ontdekken welke vrouw Dieudonné had verkoren. Even trilden Gasipa's oogleden toen ze het meisje zag. Een rond

brun gezichtje, een huid zo teer en gaaf als bloemblaadjes, sievig gebouwd met brede heupen en een welgevormde borst. Ze was maar net achttien jaar, ze kon haast Dieudonné's dochter zijn. Maar misschien had hij bij zijn keus aan het spreekwoord gedacht: een verstandig man moet het liefst een meisje trouwen dat een generatie jonger is dan hijzelf; dan kan hij haar tot een volwassen vrouw maken.

Jong en weerloos stond ze tegenover de oudere Gasipa. Ze legde verlegen haar rechterwang op haar schouder, en draaide haar schouder heen en weer, kennelijk niet op haar gemak. Gasipa's ruime hart stroomde vol medelijden met het jonge meisje. Het was duidelijk, het arme kind voelde zich doodongelukkig in deze vreemde omgeving. Kijk hoe verward ze haar ogen neersloeg. Maar ze zou van háár niets hebben te duchten! Ze wilde als een oudere zuster voor haar zijn. En haar in alles bijstaan. Gasipa was vol goede wil. Sekoni werd nu de bijvrouw, ze hadden samen één man, haar echtgenoot. Ze zouden met elkaar moeten leven. En het was haar taak om de bijvrouw te leiden en te gebieden... Nee, het

arme kind hoefde werkelijk niet bang voor haar te zijn, al was zij dan de meesteres. Sekoni werd de tweede hut toegewezen die Dieudonné op het achtererf had gebouwd. Zo hadden de beide vrouwen ieder hun eigen woning. En de mensen in het dorp zeiden:

— Dieudonné is een krachtig man; hij bracht zomaar een jonge vrouw in zijn hut. En wat voor een vrouw!

Gasipa wist precies hoe de regels waren. Als eerste vrouw bepaalde zij hoe ze voortaan samen zouden leven en dat volgens de oude gewoonte elke vrouw vier nachten achtereen het bed van de man moest delen. Vier dagen lang bereidde zij zijn eten en diende hem in alle huiselijke dingen. Zo was het altijd gedaan en zo zou het ook gaan in hún huis. Daarna trad de ene vrouw terug en de andere volbracht voor een zelfde tijd de echtelijke plichten. Gasipa wilde niet anders dan in goede harmonie leven met het jonge vrouwtje dat Dieudonné had thuisgebracht. Ze zouden voortaan als vriendinnen, als zusters samenwonen, zij als de oudere en Sekoni als de jongere. Maar het lag minder eenvoudig

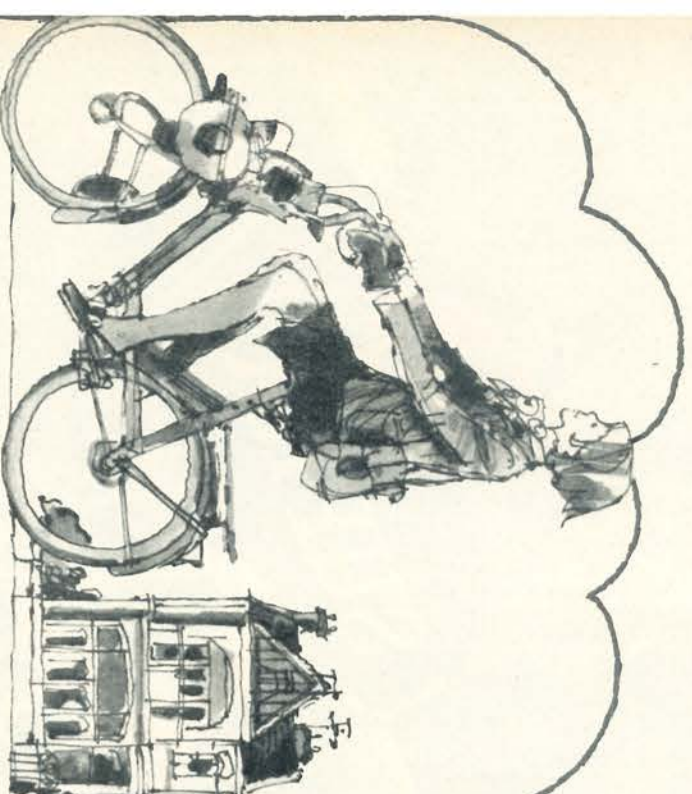
dan de goede Gasipa het zich had voorgesteld. Sekoni bleek niet het schuchtere, verlegen meisje zoals ze bij de eerste kennismaking deed vermoeden. Verlegen was ze allerminst. Ze liep zelfverzekerd met soepele gang over het erf.

— Ze is zo jong en weerloos, net een schichtige antilope, had Gasipa medelijdend gedacht. Jong was ze zeker, de jeugd straalde van haar af en haar lach klonk helder. Maar weerloos was ze niet. Leiding en bevelen van de eerste vrouw werden al van de eerste dag niet in dank aangenomen. Gasipa voelde heel spoedig dat het nutteloos was om haar iets te gebieden of aan te raden. Ze deed gewoon waar ze zin in had en stoorde zich niet aan de eerste vrouw. Nooit ook sprak ze een woord van vriendschap of slechts een verbiedig woord, wat een oudere vrouw als Gasipa toch zeker toekwam. Een paar keer, als ze meende dat de hoofdvrouw het niet zag, lachte ze in zichzelf, een vreemd lachje, waarvan Gasipa niet wist wat het betekende, maar waarbij haar hart beelde van toorn en verdriet. Sekoni, ze bleek wel dra een vrouw te zijn vol trouwe zelfverzekerdheid, waar Gasipa

met haar rijpe moederlijkheid zich aan kweiste. Haast nog meer ergerde ze zich aan haar man. Zag Dieudonné dan niet dat Sekoni haar behandelde als was ze een slaaf; had hij er heus geen erg in dat zij niet de rechten kreeg die haar als eerste vrouw toekwamen? Sekoni werd met de dag drister en onbeschaamder; ze voelde dat ze meester was geworden over zijn lijf en ziel, zijn geest en verstand. Maar Gasipa zei er geen woord over tegen Dieudonné. Waar zou het voor dienen? Ze kon zijn ogen toch niet openen, hijzelf was de slaaf van die jonge, knappe vrouw. Daarom vroeg ze niets en klaagde niet. Waar was het goed voor! Het palaver is immers als een struik: hij zit vol doornen en elke doorn zit vol vergif.

Het deed haar wél verdriet. De bitterheid in haar hart werd tot een bange pijn. Haar jongste kind was nu gespeend — maar er was geen sprake van dat Dieudonné haar bij zich riep om samen de nacht door te brengen. Hoe lang was dat al niet geleden? Eerst had ze Sekoni naar hem toegestuurd, zoals het de hoofdvrouw betamde, vier

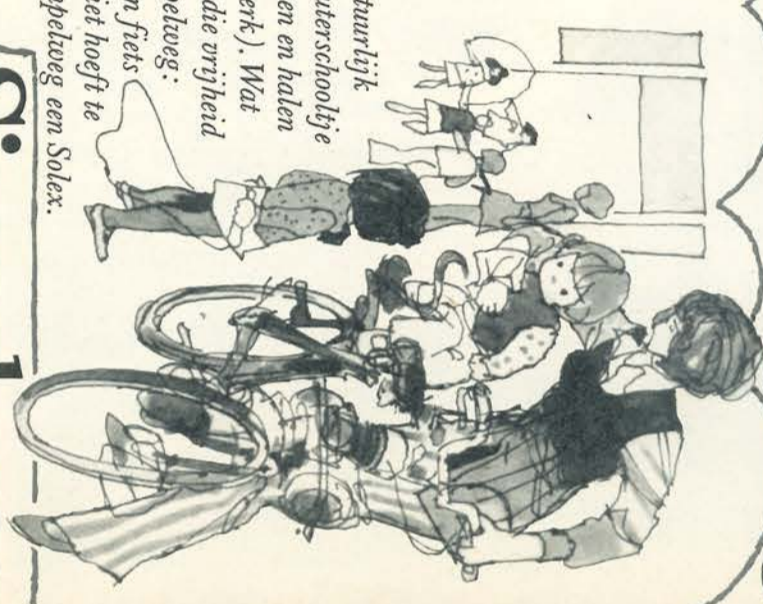
vervolg op pag. 56



Als manlief's morgens met de auto uitblijft, wees dan geen gekooide vogel. Pak de vleugels die u nodig hebt. Om er even tussen-uit te kunnen. Eeven weg en weer terug. Voordeeltjes halen op de markt. Babbeltje maken met een vriendin. Gezellig smuffelen in dat leuke winkeltje 5 kilometer weg.

OR

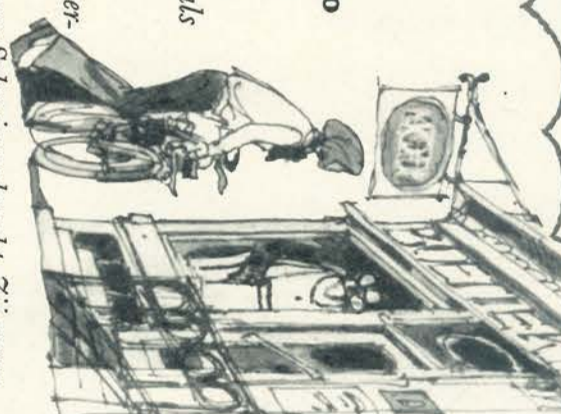
De Bevrijding



En natuurlijk naar het kleuterschooltje (want brengen en halen is moederswerk). Wat heeft u voor die vrijheid nodig? Simpelweg: een fiets. Een fiets waarbij u niet hoeft te trappen. Simpelweg een Solex.

Simpel-weg

van de Vrouw



Spring op 'n Solex-oto bij uw Kroon-Dealer

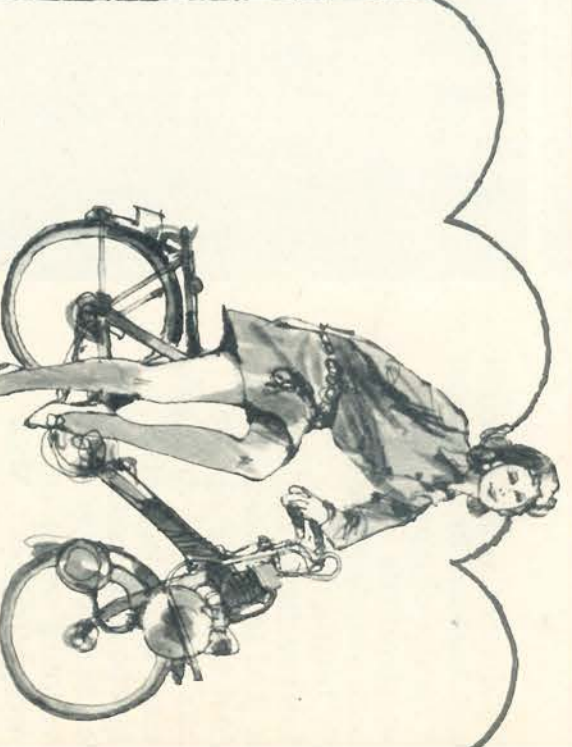
Ga eens ondervinden dat Solex en simpel is als fietsen. De Solex Kroon-Dealers laten u graag een ritje maken. Zonder enige verplichting! Zij behoren tot het Dealer-Keurkorps dat aan Solex is verknocht. Zij geven u alle informatie plus snelle, vakkundige service.



Schrijf een briefkaartje naar: Stokvis, Groep Tweewielers P, Postbus 426, Rotterdam. Dan krijgt u een

met Solex

Solex-folder plus een lijstje met Kroon-Dealers in uw buurt.



Solex-oto is de enige brommer waar niemand bang van is. Geen latwaai-maker, geen race-brommer, geen overdreven show-ting. Gewoon een charmant en veilig rij-ting. Kost 399 hele gulden - en is daarmee de allergekoopste bromfiets die maar bestaat. Verbruikt 1 cent (één cent!) per kilometer. Is niet kapot te krijgen. Start altijd. Heeft een kinderlijk-vennoudige bediening. En kan niet harder dan 30 km per uur. Zelfs mensen die in geen jaren op een fiets gezeten hebben, rijden er meteen op weg.